

עין משפט גד מצוה

ח א מוי' שפ"ה מנהלות מעניות הלכה ו סמג עשין מד"ס ג טוש"ע א"ח סי' תקנז סעיף א':

ט ב מוי' וסמג שס טוש"ע א"ח שס סעיף ג':

י ג מוי' שס הלכה ו סמג שס טוש"ע א"ח סימין תקנז סעיף א':

יא ד ה מוי' פי"ד מה"ל תפלה הלכה א ז סמג עשין כ טוש"ע א"ח סימין קנז סעיף א' וסימין מרכז סעיף ד וסימין מרכז סעיף ה':

יב ו מוי' שס פט"ו הלכה ד סמג שס טוש"ע א"ח סימין קנז סעיף לח':

תורה אור השלם

- שקך החן והבל היפי אשה יראת ה' היא תהלהל' משלי לא ל תנו לה מפרי ידֶיה ויהללה בשערים מעשיה'; משלי לא לא מצאיה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעקרה ששקרה לו אמו ביום חתונה וביום שמחת לבו:
- שיר השירים ג יא

מוסף רש"י

שאולין. שאפילו מי שש לה היתה שואלת, שלא לבייש את השואלת מתמת שאין לה כלל מרחמינן [לקמן לא]. בת מלך שואלת מנת סתן גדול סי' (השבים ב"ב קכא).

רבינו גרשום

ויש מהן ד' פרקים ביום. (במוסף) הדיינו ית"כ שיש בו מוסף. אמר רב נחמן זו. דקתני נושאין כפיהן בשחרית במוסף במנחה בעעילה, ר"מ היא. כל יומא טעמא מאי. אין נושאין כפיהן. (ב) האידנא. תבניתן ובמעמדות וביה"כ (ובמעמדות) דאית בהו תענית (נמי) [לא] טכחא שכרות. להכי נושאין כפיהן בכל ד' תפלות שבהן. מנחה ונעילה רבשאר יומי כשיחא שכרות מזו בהו רבנן. בהני דלמא אתי למיעבד בשאר יומי נמי. אבל אורויי מורנין. כרבי מאיר למאן דבעי כמאן מאיר דלמא אתי ליה. והואיל והלכה כרבי יוסי, האידנא מאי טעמא שהיו מאחרין לתפלת המנחה. שכור אסור בנשיאת כפים. דקתני מאי טעמא לא דשכיחא ביה שכרות. (ה) משרת מותר [בחרצין]. דכתיב יין ושכר אל תשת, אבל אוכל הוא חריץ.

(א) אולי צ"ל מנחה משום שכיות האידנא וכו' דלית הכי מענית ליכא שכרות ולהכי וכו'.

כו:

מנחה ונעילה דכל יומא שביחי בהו שכרות גזרו רבנן. אפילו ציומא דתענית דלית בהו שכרות וקשיא דהכל משמע דזמנחה שייכא שכרות וצפ"ק דשבת (דף י. וס) קאמר כהדיא דזמנחה לא שייכא שכרות וי"ל דהא דקאמר התם דזמנחה לא שייכא שכרות ר"ל לגבי ערבית שכרות דמנחה לאו כלום (ב) (לגבי שבת) דיותר שכיח שכרות בערבית (יותר) מזמנחה אצל לעולם זמנחה שייך שכרות לגבי שחרית ומוסף:

ומאן דאמר נהגו אורויי נמי לא מורנין. פירשנו צפ"ק

דראש השנה (דף טו: ד"ה וכו'):

והאידנא נהוג עלמא דפרסי בהני ידיהו בזמנחה

(ו) סמוך לשקיעת החמה. ולכן לא נהגו העם לומר נשיאת כפים זמנחה ציוס הכפורים לפי שמתפללין מנחה בעוד היום גדול אצל זמנחה בשאר תעניות יש נשיאת כפים אצל מכל מקום זנעילה ציוס הכפורים יש נשיאת כפים:

א

שאולין (ו) שלא לבייש את מי שאין לו (א) כל הכלים טעונין טבילה ובנות ירושלים יוצאות וחולות בכרמים ומה היו אומרות בחור שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך אל תתן עיניך בנוי תן עיניך במשפחה ¹ שקך החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תהלהל ואומר ² תנו לה מפרי ידיה ויהללה בשערים מעשיה וכן הוא אומר ³ צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעמרה שעמרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו ביום חתונתו זה מתן תורה וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו: **גב'** בשלשה פרקים בשנה כהנים נושאין את כפיהם כו': תעניות ומעמדות מי איכא מוסף חסורי מיחסרא והכי קתני בשלשה פרקים כהנים נושאין את כפיהן כל זמן שמתפללין ויש מהן ארבעה פעמים ביום שחרית ומוסף מנחה ונעילת שערים ואלו הן שלשה פרקים תעניות ומעמדות ויום הכפורים א"ר נחמן אמר רבה בר אבوه זו דברי רבי מאיר אבל חכמים אומרים שחרית ומוסף יש בהן נשיאת כפים ונעילה אין בהן נשיאת כפים ר"מ היא דתניא שחרית ומוסף מנחה ונעילה כולן יש בהן נשיאת כפים דברי ר"מ ר"י אומר שחרית ומוסף יש בהן נשיאת כפים מנחה ונעילה אין בהן נשיאת כפים רבי יוסי אומר נעילה יש בה נשיאת כפים מנחה אין בה נשיאת כפים במאי קמיפלגי רבי מאיר סבר כל יומא טעמא מאי לא פרשי כהני ידיהו במנחתא משום שכרות האידנא ליכא שכרות רבי יהודה סבר שחרית ומוסף דכל יומא לא שכיח שכרות לא גזרו בהו רבנן מנחה ונעילה דכל יומא שכיחא שכרות גזרו בהו רבנן רבי יוסי סבר מנחה דאיתה בכל יומא גזרו בה רבנן נעילה דליתה בכל יומא לא גזרו בה רבנן אמר רב יהודה אמר רב הלכה כרבי מאיר ורבי יוחנן אמר נהגו העם כרבי מאיר ורבא אמר מנהג כרבי מאיר מאן דאמר הלכה כרבי מאיר דרשינן לה בפירקא מאן דאמר מנהג מידרש לא דרשינן אורויי מורנין ומאן דאמר נהגו אורויי לא מורינן ואי עביד עביד ולא מהדרינן ליה ורב נחמן אמר הלכה כרבי יוסי ^ד והלכה כרבי יוסי (ז) והאידנא מ"ט פרשי כהני ידיהו במנחתא דתעניתא ^ה כיון דבסמוך לשקיעת החמה קא פרשי כתפלת נעילה דמאי דכולי עלמא מיהת ^ו שכור אסור בנשיאת כפים מנהני מילי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא למה נסמכה פרשת כהן מברך לפרשת נזיר לומר מה נזיר אסור ביין אף כהן מברך אסור ביין מתקיף לה אבوه דרבי זירא ואמרי לה אושעיא בר זבדא אי מה נזיר אסור בחרצן אף כהן מברך אסור בחרצן א"ר יצחק אמר קרא לשרתו ולברך בשמו מה משרת מותר בחרצן אף כהן מברך מותר בחרצן אי

צאותן הימים: כספלו נעילה דמיא. דהשתא ליכא למיגזר משום מנחה דכל יומא דמנחתא כי הא לימא צכל יומא: **שכור מיהא אסור בנשיאת כפים.** דאפילו ר"מ לא קאמר אלא משום דהאידנא לאו שכרות הוא: **פרשם כהן מצדך.** כה תצרכו את בני ישראל אמור להם (במדבר ו): **מה משרת כו'.** עובד עבודה דלא מיתסר אלא שמויי יין ממש דכתיב יין ושכר אל תשת וגו' (י) הא צמרנן מותר: מאי

בשלשה פרקים פרק רביעי תענית

נשכרו הלוחות. צגמ"ו מפרש: וצטל הסמיד. לפי שגזרה המלכות גזרה מלהקריב עוד: **והועמד ללם כהיכל** שהעמידו מנשה כלמפורש צמרגוס ירושלמי צפרשת השמים כסאי וגו' (ישעיה סו): **על צנוסיו.** דור המדבר. אם יראה איש צאנשים האלה הדור הרע הזה את הארץ וגו' (דברים ה): **ציטה.** עיר גדולה והיו ישראל דרין בה.

צמקסת גיטין פרק הניזקין (דף נו.) אשקא דריספק חרצ ציתר: **שנת שחל** טשעה צאצ כו'. שזוע: **בחמישי מותרין.** אם חל טשעה צאצ צערצ שנת מותרין לכנס בחמישי. וכשחל ט' צאצ ד' צצנת לא איצטריך לליתני דמותרין כלממרינן צגמרא (ח) לא שנו אלא לפניו כו': **שני פשוטין.** (י) צשר זוגים או צשר וציזים שעליו או דג וציזיה שעליו כדלמנר צפרק ערצי פסחים (דף קד:): **ישנה.** צגמרא (ט) מפרש: **כפיית המטה.** על פניה ולא יישן עליה: **שאלוין.** שכולן שואלות זו מזו אפילו עשירות כדי שלא לבייש כו': **טעונין טבילה.** קודם שילבשו לפי שאין כל אחת צקיהא צבצרתה שמא נדה היתה: **וחולות.** כמו לחול צמחולות (שופטים כז): **צמנך שלמה.** צמנך שהשלוט שלו: **אמו.** כנסת ישראל: **זה מסן סורה.** יום הכפורים שניתנו צו לחות האחרונות: **גב' כל זמן שמתפללין.** דהיינו שחרית ומנחה ונעילה: (ט) **יש מהן ארבעה פעמים ציוס.** יום הכפורים שיש צו מוסף: **כל יומא מאי טעמא לא פרשי כהני ידיהו זמנחה.** דכל יומא שכיחא ציה שכרות שכבר סעד וימנין דלמשכא סעודתיה ומשתכר ופריש ידיה צהדי חמריה וכהן שמוי יין אסור לישא את כפיו שנאמר יין ושכר אל תשת צצואכס וגו' (ויקרא י) ונשיאת כפים מעין עבודה כדלקמן: **האידנא.** צתעניות וצמעמדות לא שכיחא שכרות וצמעמדות נמי מתענין כדלקמן (דף טז:): **גורינן.** תענית אטו שאר ימים: **נעילה דליטה צכל יומא.** אלא ציוס התענית: **הדרשינן צפירקא.** הלכה כרבי מאיר דבעינן דליקוט כוומיה עלמא: **אורויי אוריין.** כרבי מאיר אי אחי לקמן אצל צפירקא לא דרשינן דלא פשיטא ליה כולי האי דמיהו הלכה כר"מ. ומי"ד נהגו משמע הן נהגו מאיר דרשינן לה בפירקא מאן דאמר מנהג מידרש לא דרשינן אורויי מורנין ואי עביד עביד ולא מהדרינן ליה ורב נחמן אמר הלכה כרבי יוסי ^ד והלכה כרבי יוסי (ז) והאידנא מ"ט פרשי כהני ידיהו במנחתא דתעניתא ^ה כיון דבסמוך לשקיעת החמה קא פרשי כתפלת נעילה דמאי דכולי עלמא מיהת ^ו שכור אסור בנשיאת כפים מנהני מילי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא למה נסמכה פרשת כהן מברך לפרשת נזיר לומר מה נזיר אסור ביין אף כהן מברך אסור ביין מתקיף לה אבوه דרבי זירא ואמרי לה אושעיא בר זבדא אי מה נזיר אסור בחרצן אף כהן מברך אסור בחרצן א"ר יצחק אמר קרא לשרתו ולברך בשמו מה משרת מותר בחרצן אף כהן מברך מותר בחרצן אי

צאותן הימים: כספלו נעילה דמיא. דהשתא ליכא למיגזר משום מנחה דכל יומא דמנחתא כי הא לימא צכל יומא: **שכור מיהא אסור בנשיאת כפים.** דאפילו ר"מ לא קאמר אלא משום דהאידנא לאו שכרות הוא: **פרשם כהן מצדך.** כה תצרכו את בני ישראל אמור להם (במדבר ו): **מה משרת כו'.** עובד עבודה דלא מיתסר אלא שמויי יין ממש דכתיב יין ושכר אל תשת וגו' (י) הא צמרנן מותר: מאי

מסורת הש"ס

(א) (ר"ה יח:): (ג) יצמות מג. (ג) סנהדרין פ. כ"ב קכ"א. (ה) ופסחים פב. ויט"ג. (ו) ועירובין פב. ויט"ג. (ז) וילקמן כח: (ח) וילקמן כט: (ט) נטוונת רש"י צשר מלח דשרי כדליתא לקמן ל צברימא תנא אצל אוכל הוא צשר מלח כו' (ז) (לקמן ג.) (ח) ויקרא יז. (ט) רש"י מ"ז.

הגהות הב"ח

(א) במשנה רבוטל הממיר: (ב) שם והעמידו ללם כהיכל. ג"כ גי' רש"י והדעמד: (ג) שם את מי שאין לו רבל הללס טעונין: (ד) גב' והלכה כר' יוסי ואלא האידנא מי"ט פריסי כו' כיון דסמוך לשקיעת המטה: (ה) רש"י ד"ה ויש מהן: (ו) ד"ה כיון דסמוך כו' שמתמרים עד שקיעת המטה. ג"צ נראה שרש"י דקדק לנאר שלא יתמכו עלה דהאי להחיל מנחה סמוך לשקיעת המטה דזה אסור אלא ר"ל כשכבר החילו בזמן קאמר שמתפללין כל שעה ומתחילין עד שקיעת המטה: (ז) תוב' ד"ה והאידנא כו' ידיהו זמנחה כיון דסמוך לשקיעת המטה כו' צשאר מעניות יש לומר נשיאת כפים כו' ציוה"ט י' לומר נשיאת כפים:

רבינו הגנאל

ראשיתן, וכי תעניות אית בהו מוסף. ותצינן לה הכי, בשלשה פרקים כהנים נושאים את כפיהם כל זמן שמתפללים, ויש מהם ארבעה פעמים ביום, בשחרית ובמוסף ובמנחה ובעילה. ואלו הן שלשה פרקים, הענין והמעמדות ויום הכיפורים. וסתם מהני ר' מאיר היא, דלא משכחת לה דנושאין כפיהם כל זמן שמתפללין ואלא אלא לרבי מאיר, דתני שחרית ומוסף מנחה ונעילה יש בהן נשיאות כפים דברי ר' מאיר. וטעמא דר' מאיר מפורש הוא, כיון דביום הכפורים ובמעמדות ליכא שכרות, במנחה נושאין כפיהם ולא גורינן. ור' יהודה תני, שחרית ומוסף בלבד יש בהן נשיאות כפים, דבכל יומא לית בהו שיכרות לפיכך לא גורינן בהו. שפענין מנחה דר' יהודה, אין אדם רשאי ליכא אלא אחר תפלת מוסף. אבל במנחה דבשאר יומי אית בהו שכרות, גורינן בהו כיום הכיפורים ובמעמדות. ר' יוסי אומר מנחה אינה נשיאות כפים, משום דאיתה כל יומא ואתי לאיתלופי גורינן, אבל נעילה דליתא אלא ביום הכיפורים ובמעמדות יש בה נשיאות כפים, דכיון דליתה כל יומא לא גורינן. ואסיקנא, דהילכתא כר' יוסי דאמר

שחרית ומוסף ונעילה יש בהן נשיאות כפים, מנחה אין בה נשיאות כפים. והאידנא דלא מצלו מנחה דתעניתא אלא סמוך לשקיעת החמה, כדאוקימנא דרביעית היום האחרון הוא שמתפללין בו תפילת תענית, כדכתיב ובמנחת הערב קמתי מתעניתו וגו', כנעילה דמאי ויש בה נשיאות כפים. ואצ"ג דאמר רב הילכתא כרבי מאיר דרשינן לה בפירקא, ורב הונא [אמר] מנחה [בר"מ], אוריי מורינן הכי, בפירקא לא דרשי' לה, ואף ר' יוחנן אמר] נהגו כר' מאיר, לא דרשי' ולא מורינן כוותיה ואי עבד לא מהדרינן ליה. ודייקי', כולי. עלמא שכור אסור בנשיאת כפים, מנלן. ופשיט דכתיב לשורו ולברך בשמו, איזקש (משרת ולו למברך) [מברך למשרת] ולגוי, מה משרת אסור בין שנאמר יין ושכר אל תשת, אף מברך אסור בין ושכר, דקיימא לן כל המשכר [אסור], ומותר בחרצן.